

Debatdossier TK Dertigledendebat

24 mei 2022

Over bemoeienis van het ministerie met de OMT-adviezen

Versie donderdag 19 mei 2022

Voorstel blokjesbeantwoording

1.

Inhoud

Spreeklijn onafhankelijkheid OMT/“bemoeienis ministerie met OMT-adviezen, audio-opnames OMT-vergaderingen, “wat gaat u doen” en staatsaansprakelijkheid (punten Omtzigt).....	3
Q: Wat blijkt uit de ongeveer 120 opgediepte stukken over alle vragen en tekstsuggesties van VWS aan het OMT?.....	9
Achtergrond: ‘gevoelige’ zaken in de 120 stukken.....	10
Mondelinge vraag.....	15
Factsheet - mondelinge vraag.....	15
Spreeklijn.....	18
Q: Wat gaat u doen om de onafhankelijkheid van het OMT te borgen?.....	19
Q: Wat vindt u van de geluiden dat er door inmenging van VWS in het advies van het OMT doden zijn gevallen in verpleeghuizen?.....	20
Mediabeeld.....	21
Social media reacties ‘beïnvloeding OMT’.....	21
Relevante passages uit stenogram 16 februari: Kamerleden Agema, Hijink, Kuzu, Omtzigt.....	28
Mevrouw Agema (PVV).....	28
De heer Hijink (SP).....	32
De heer Kuzu (DENK).....	42
De heer Omtzigt.....	45
Reactie minister in debat 16 februari op inbreng Kamerleden Agema, Hijink, Kuzu en Omtzigt	47
Relevante passages uit stenogram 16 februari over 5.1.2e	50
Bijlagen.....	52
I. Stenogram plenair debat 16 februari 2022: relevante passages gemarkeerd.....	52
II. Stenogram Regeling van werkzaamheden 16 februari 2022.....	52
III. Technische briefing 16 februari 2022: relevante passages gemarkeerd.....	52
IV. Brief mei 2022: vragen lid Omtzigt over de geluidsopnames van OMT-vergaderingen... ..	52
V. Brief april 2022: tekstsuggesties en verduidelijkende vragen OMT-adviezen.....	52
VI. Brief april 2022: vragen lid Omtzigt over Long Covid, OMT-advies medische mondneusmaskers en begeleidingscommissie digitale ondersteuning.....	52
VII. Brief februari 2022: vragen van Houwelingen over OMT en verhouding tot het RIVM....	52
VIII. Brief september 2020: reactie op bericht mondkapjesrichtlijn RIVM voor ouderenzorg..	52

3 - 15

5.1.2i Concept

Mondelinge vraag

Factsheet - mondelinge vraag

<p>Onderwerp: Ministerie bemoeide zich met OMT-adviezen Bron van artikel: Ministerie bemoeide zich met OMT-adviezen Nieuwsuur (nos.nl) Naam dossierhouder: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e Telefoonnummer dossierhouder 5.1.2e</p>	
Samenvatting van onderwerp dat voorligt	<p>De boodschap in de Nieuwsuuruitzending is dat uit de WOB stukken die zijn vrijgegeven blijkt dat VWS zich heeft bemoeid met bepaalde adviezen van het OMT.</p> <p>Doordat expliciete tekstvoorstellen vanuit VWS zijn overgenomen in het OMT-advies (en zelfs in het OMT-verslag) maakt Nieuwsuur op dat VWS invloed uitoefende op de OMT adviezen.</p> <p>De OMT/BAO structuur heeft de afgelopen jaren zijn nut bewezen en er voor gezorgd dat er steeds binnen een heel kort tijdsbestek professionele adviezen lagen die vervolgens bestuurlijk zijn gewogen.</p> <p>Tegelijk is deze adviesstructuur enorm uitgedaagd gegeven de uitzonderlijke omstandigheden van de pandemie.</p> <p>U kunt daarbij ook aangeven dat u gaat kijken, ook op geleide van evaluaties die nog komen, hoe we deze adviesstructuur nog kunnen verbeteren.</p>
De context van het onderwerp	<p>Proces rond OMT/BAO/VWS</p> <p>Het OMT opereert onafhankelijk en de adviezen zijn daarmee ook onafhankelijk. Wel is verduidelijking mogelijk als die aansluit bij de gevoerde bespreking in het OMT of BAO. Er is geen vertegenwoordiger van VWS aanwezig bij de vergaderingen; VWS heeft geen invloed op het advies. Alleen het OMT-secretariaat schrijft aan het OMT-advies op basis van de OMT-beraadslagingen.</p> <p>VWS stelt de adviesvraag aan het OMT, deze adviesvragen worden in het advies opgenomen en zijn dus openbaar.</p> <p>VWS ontvangt een conceptadvies waarover verhelderende vragen gesteld kunnen worden, dit verloopt over het algemeen via de secretariaat van het BAO en het secretariaat van het OMT. Over het algemeen krijgt VWS korte tijd om te reageren op onduidelijkheden of onvolkomenheden in de formulering van het OMT-advies.</p> <p>In het BAO (bestuurlijk afstemmingsoverleg) wordt het advies toegelicht door de voorzitter van het OMT, de leden van het BAO, inclusief de voorzitter, de DG Volksgezondheid, of een plaatsvervanger, kunnen vragen stellen, daarna leveren de leden van het BAO bouwstenen aan voor het BAO-advies. De vaste leden van het BAO zijn vertegenwoordigers van de voorzitters veiligheidsregio, de gemeenten, de IGJ en de GGD-GHOR, naast de DGV of diens plaatsvervanger en de voorzitter van het OMT (zie bijlage, organisatie infectieziektebestrijding). Daarnaast nemen ook vertegenwoordigers van andere betrokken departementen deel aan het BAO. Ook de veldpartijen uit de zorg namen in het begin van 2020 deel aan het BAO.</p> <p>Heel soms leidt dit tot aanpassing van het OMT-advies.</p> <p>Het kabinet neemt besluiten op basis van diverse overwegingen en adviezen, inclusief deze adviezen.</p> <p>Het OMT-advies wordt als bijlage met een kamerbrief meegestuurd, het BAO advies wordt opgenomen in de kamerbrief.</p> <p>Inhoud genoemde adviezen</p>

	<p>Bij het uitbreken van de coronacrisis was er in de langdurige zorg een dringende behoefte aan uitgangspunten voor het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) op basis van de meest actuele inzichten in de aard en verspreiding van het virus, zoals die ook in het OMT werden besproken.</p> <p>Mede op verzoek van veldpartijen is dit onderwerp daarom meerdere malen in het OMT besproken. Op basis van die OMT-besprekingen heeft het RIVM uitgangspunten voor het gebruik van PBM opgesteld, die besproken zijn met veldpartijen. De uitgangspunten hadden (en hebben) als doel veilig te kunnen werken en de verspreiding van het virus tegen te gaan. Zeker gelet op de wereldwijde schaarste in het begin van de crisis was goed en gepast gebruik belangrijk. Zouden beschermingsmiddelen (veel) meer gebruikt worden dan gepast is, dan zou dit ten koste gaan van zorgprofessionals die in zeer risicovolle situaties zijn aangewezen op PBM.</p> <p>Ten overvloede: schaarste heeft geen rol gespeeld bij het opstellen van de uitgangspunten voor gebruik van PBM; de uitgangspunten zijn gebaseerd op de besmettingsrisico's in bepaalde behandel- en verpleegsituaties.¹</p> <p>In het OMT-overleg van 14 april 2020 werd gesproken over de mogelijke meerwaarde van preventief gebruik van PBM. De conclusie van het OMT was dat preventief gebruik van PBM bij patiënten/cliënten op afdelingen waar geen (verdenking van) COVID-19 is en in de thuissituatie bij cliënten zonder (verdenking van) COVID-19 niet nodig is. Dat is ook in het BAO gemeld. In het BAO werd door de veldpartijen gevraagd om "glasheldere communicatie". Vanuit VWS is vervolgens richting het OMT-secretariaat aangegeven dat er bij veldpartijen behoefte was aan expliciete duidelijkheid op dit punt, zowel in het OMT-advies als in de uitgangspunten voor het gebruik van PBM in de zorg. Daarbij is een zin gedeeld ("een zin als") om het toe te lichten. Het OMT-secretariaat gaf in een reactie aan "Prima, voegen we toe, was ook de mening van OMT." en verwerkte dit expliciet in het advies en de uitgangspunten. Het advies is ook opgenomen in de factsheet 'wanneer is welk mondkapje nodig', die op verzoek van en in afstemming met veldpartijen is opgesteld en gepubliceerd is op 16 april 2020.</p> <p>De uitgangspunten zijn steeds geactualiseerd op basis van voortschrijdend inzicht. Zo is begin mei expliciet aangegeven dat professionals op basis van een eigen inschatting beredeneerd kunnen afwijken van de uitgangspunten als praktijksituaties daarom vragen en dus ook zonder dat er een verdenking of besmetting is, ook beschermingsmiddelen te gebruiken.</p> <p>Tijdens het OMT van 14 april 2020 was een concept notitie van de hoogleraren Buurman en Hertogh aan de orde als discussiestuk. VWS heeft dit stuk nooit gehad. De discussie in het OMT was aanleiding voor Buurman en Hertogh om eind april een onderzoek te starten of en hoe vaak presymptomatische en asymptomatische infectie (dus infectie zonder klachten) voorkomt en welke rol dit speelt in de transmissie binnen huizen. Onderzoek bij drie verpleeghuizen leverde onvoldoende inzicht op in de vraag of en hoe vaak besmetting en verspreiding voorkomt zonder dat mensen klachten hebben. Medio mei 2020 is een vervolgonderzoek gestart bij een vierde verpleeghuis waar sprake was van een forse uitbraak (Parkhuis). Dat vierde huis is onderzocht in de maanden juni en juli. De resultaten van dat onderzoek zijn eind augustus opgeleverd en besproken in het OMT van 27 augustus 2020. Tot die tijd was het advies van het OMT dat preventief gebruik van mondneusmaskers niet nodig was. Wel was er ruimte voor een professionele afweging om mondkapjes te gebruiken als de situatie daar aanleiding voor gaf. In de praktijk was er gedurende 2020 in toenemende mate sprake van preventief gebruik in de langdurige zorg.</p> <p>27 augustus: 76^e OMT-advies n.a.v. rapport Buurman-Hertogh (deels als bijlage bij OMT-advies gevoegd). Het OMT adviseert om bij een verhoogde prevalentie van COVID-19 in de omgeving van het verpleeghuis de</p>
--	---

¹ Tweede Kamer, VWS, *Betreft Commissiebrief Tweede Kamer inzake verzoek om reactie op bericht mondkapjesrichtlijn RIVM voor ouderenzorg toch gebaseerd op schaarste*, 22 september 2020.

	<p>medewerkers continu preventief chirurgische mondneusmaskers te laten dragen om introductie van COVID-19 in het verpleeghuis te voorkomen en de bewoners te beschermen.</p> <p><i>"In het geval de omgevingsprevalentie toeneemt, kan de introductie van COVID-19 in verpleeghuizen worden voorkomen door preventief gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen door medewerkers, het nemen van extra maatregelen voor bezoekers en quarantaine bij zorgtransities. Daarbij wordt aangesloten op de Handreiking Maatregelen en regionale verspreiding van COVID-19, een bijlage bij de LCI-Richtlijn COVID-19. Er volgt nog nadere bepaling en afstemming over bij welke omgevingsprevalentie dit kan worden overwogen. Dit sluit ook aan bij de escalatieladder die op dit moment wordt ontwikkeld."</i></p> <p>Dit advies is door VWS overgenomen. Hiermee kon men op regionaal niveau besluiten om bij een hoge prevalentie preventief mondneusmaskers in te zetten.</p> <p>28 september: het OMT adviseert aanvullende maatregelen in verpleeghuizen waaronder preventief mondneusmaskergebruik.</p> <p>Onder het kopje aanvullende <i>landelijke</i> maatregelen: "Aanvullende maatregelen in verpleeghuizen: preventief mondneusmaskergebruik". Hiermee werd het advies om op landelijk niveau te besluiten tot preventief gebruik van mondneusmaskers bij een hoge prevalentie.</p>
Wat vinden wij van het bericht?	<p>Het is belangrijk dat het OMT-advies helder is en geen twijfel laat over wat het OMT precies adviseert. Soms zijn daar bij VWS of in het BAO vragen over die aan het secretariaat worden voorgelegd. Het is dan aan het secretariaat van het OMT om te bezien hoe ze hier mee om gaan. Soms zijn daarbij ook tekstsuggesties aangegeven; doel daarvan was om preciezer aan te geven waar de onhelderheid zit.</p>
Kernboodschap	<p>Ambtenaren van VWS schrijven niet mee met OMT-adviezen. Ambtenaren zijn er wel scherp op dat de tekst helder vertaald kan worden naar de praktijk, omdat bepaalde beroepen bijvoorbeeld met richtlijnen werken. De onafhankelijkheid van het OMT wordt daarbij niet aangetast. Ook het OMT zelf geeft aan dat VWS tekstsuggesties kan doen, vooral om de begrijpelijkheid van het advies te verzekeren, zoals het secretariaat van het OMT aangeeft "Het gaat daarbij om tekstuele verduidelijkingen en niet om inhoudelijke koerswijzigingen".</p>

19 - 28

5.1.2i Concept

buiten verzoek

Relevante passages uit stenogram 16 februari: Kamerleden Agema, Hijink, Kuzu, Omtzigt.

Mevrouw Agema (PVV)

Mevrouw Agema (PVV): Ik zou toch wel graag wat meer duidelijkheid willen van mevrouw Tielen, hoor. De meest gevleugelde uitspraak uit de coronacrisis is natuurlijk "we volgen het OMT". Nu blijkt dat het OMT zijn adviezen eerst naar VWS stuurde en dat de adviezen vaak werden aangepast. Vaak was dat ook inhoudelijk, helemaal wanneer het ging over de beschermingsmiddelen. Dat heeft grote consequenties gehad in de verpleeghuizen. Ook de OVV attendeert daarop. Dat kan natuurlijk niet. Dat tast ons vertrouwen aan. Ik zou wel graag van de VVD willen weten hoe zij daarover denkt, over dat gevoel dat ik heel sterk heb. Mijn vertrouwen in die onafhankelijke OMT-adviezen is heel erg aangetast. Ik wil daar graag nog wat meer duidelijkheid over van mevrouw Tielen.

We weten al zeker dat het een patroon was. We weten al zeker dat die OMT-adviezen inhoudelijk werden aangepast door VWS. Dat hebben we kunnen zien in de reportage van Nieuwsuur. We hebben al vier aangepaste OMT-adviezen gekregen in dat onderzoek van Nieuwsuur. Het meest in het oog springend is natuurlijk het punt van de beschermingsmiddelen. Het advies daarover is aangepast in een tijd dat er schaarste was, en er werd niet verteld dat er schaarste was. Er werd verteld op de werkvloer dat dat niet echt nodig was bij minder risicovolle

patiënten. Dat is kwalijk; er zijn mensen overleden. Er zijn in de verpleeghuizen mensen met long covid overleden, dertien verpleeghuis- medewerkers. Dus ik wil graag van u weten wat er met uw vertrouwen is gebeurd, nu bewezen is dat die adviezen zijn aangepast — het waren er minimaal vier — op dit soort cruciale punten. Wat vindt mevrouw Tielen van de VVD daarvan? Wat doet dat met haar vertrouwen in de OMT-adviezen en in de regering?

Mevrouw Paulusma draait in haar beantwoording steeds heel handig om de hete brij heen, maar de heer Kuzu en de heer Haga, en ik nu ook, stellen vragen over het onderzoek van Nieuwsuur van afgelopen week. Wij bevragen u op dit moment nog niet over het OVV-rapport. In het onderzoek van Nieuwsuur zijn heel veel bewijzen naar voren gebracht. Eén daarvan gaat natuurlijk over de onafhankelijkheid van het OMT. Mevrouw Paulusma zei zojuist: ik ga er niet in mee dat er koppen moeten rollen. Maar op het moment dat ons steeds de gevleugelde uitspraak "wij volgen het OMT; het OMT is onafhankelijk" wordt voorgehouden en uit bewijs blijkt dat niet zo te zijn ... Dat blijkt ook niet één keer of twee keer. Nee, Nieuwsuur heeft al vier OMT-adviezen genoemd die naar VWS werden gestuurd, en die vervolgens werden gewijzigd en veranderd. Het is zelfs gewijzigd tot in de notulen van het OMT, ook op het punt van de beschermingsmiddelen voor de verpleegkundigen. Dat zou ongelooflijk belangrijk zijn geweest. Er is niet eerlijk over gecommuniceerd dat er een schaarste

was. Er is gezegd dat het niet hoefde bij vluchtige contacten. Mevrouw Paulusma zegt dan op voorhand: maar ik doe niet mee aan het laten rollen van koppen. Maar op welke wijze gaat deze vertrouwensbreuk geheeld worden in de richting van de verpleegkundigen, de thuishulp, de medewerkers, de wijkverpleegkundigen, de wijkziekenverzorgenden die allemaal zonder beschermingsmiddelen hebben moeten werken, omdat het allemaal niet zo nodig was?

Goed. Wie waren er betrokken bij de wijzigingen van de OMT-adviezen? We lazen al in de brief van de minister dat in ieder geval de voorzitter van het OMT, dus de heer Van Dissel, op het allerhoogste niveau betrokken was. "Wij volgen het OMT" was telkenmale een flagrante leugen. Mijn vertrouwen is geschonden. Ik vraag aan de minister: wie zet dit recht? En ook: wie veroorzaakte het schampere worst voorhouden toen onze grondrechten geweld werd aangedaan? Was het Ollongren? Grapperhaus? De Jonge?

Maar ik heb sinds deze week ook een mapje waarop "bagger" staat. Dan gaat het om het beïnvloeden van OMT-adviezen en de notitie over de mondkapjes van Buurman en Hertogh, die niet naar ons toegestuurd is. Het gaat ook om de grondrechtsschending en het voorhouden van een worst. Dan zie ik deze minister reageren met: het waren maar verhelderende vragen van het OMT; ik vraag om begrip als het

gaat om de grondrechtschending en het voorhouden van een
worst.

De heer Hijink (SP)

Tegelijk haakt mevrouw Tielen wel aan bij de woorden van de minister als het gaat om de zogenaamde "verduidelijkende vragen" die het ministerie zou stellen aan het OMT over de OMT-adviezen. Ik wil er eentje voorhouden. Ik wil dan van mevrouw Tielen weten of zij dat een verduidelijkende vraag vindt. Vanuit het ministerie komt het verzoek aan het OMT om letterlijk in de tekst op te nemen dat het uit voorzorg gebruiken van persoonlijke beschermingsmiddelen bij patiënten die geen verdenking op COVID-19 hebben niet nodig is, gelet op de aanhoudende schaarste. Het rechtstreekse verzoek is dus om zo'n zin op te nemen in het OMT-advies. Sterker nog, het verzoek is om die zin niet alleen op te nemen in het OMT-advies, maar ook in de richtlijnen van het RIVM zelf. Dat is inclusief spelfout daarna ook gebeurd. Dat is dus niet iets wat vanuit de wetenschap wordt voorgesteld, maar wat vanuit het ministerie verzocht wordt. Vindt mevrouw Tielen dan nog steeds dat het gaat over het stellen van verhelderende vragen?

Ik zal duidelijk maken waarom de SP over dit punt zo ontzettend kwaad is. Ik heb het nog teruggezocht. Dat komt omdat wij vanaf de eerste keer dat wij in deze zaal over het coronavirus spraken, tijdens het allereerste debat op 5 maart 2020, verzocht hebben om te zorgen voor voldoende beschermingsmiddelen in de verpleeghuizen. De coalitie stemde die motie destijds weg. Dat was in het allereerste debat. Daarna hebben we keer op keer op keer verzocht: zorg

voor voldoende beschermingsmiddelen in de verpleeghuizen, want het gaat daar helemaal mis. Als ik dan nu in de stukken lees dat vanuit het ministerie druk is gelegd op het OMT en op de richtlijnen van het RIVM om dat vooral maar niet te doen, dan ben ik daar gewoon pissig over. Ik wil dan van de VVD meer horen dan: we moeten het in de context zien en kijken of het een incident of een patroon is. Dit is toch gewoon schandalig? Ik snap niet waarom de VVD niet net zo woest is als wij.

Tot slot. Afgelopen weekend hebben wij op initiatief van mevrouw Agema het ministerie verzocht: maak nou alle momenten openbaar waarop door het ministerie druk is gelegd op het OMT om het OMT-advies op bepaalde punten aan te passen. Maak dat openbaar. De minister kiest ervoor — dat schrijft hij ook in zijn brief — om dat niet te doen. We zien ook in de stukken die bij Nieuwsuur via een Wob-verzoek zijn binnengekomen dat grote stukken daarvan zwartgelakt zijn. Aanpassingen die blijkbaar zijn voorgesteld door het ministerie, mogen wij niet weten. Nieuwsuur mag dat niet weten, de mensen mogen dat niet weten. Vindt de VVD, net als de SP, dat het cruciaal is, juist omdat het hier over vertrouwen gaat, dat de minister maximaal transparant moet zijn en maximaal zo veel mogelijk openbaar moet maken als het erom gaat: op welk moment heeft het ministerie nu welke punten willen aanpassen in de OMT-adviezen?

Maar nog erger vind ik het dat het kabinet er doelbewust op heeft ingezet om het gebruik van beschermingsmiddelen in de ouderenzorg af te remmen. Daarvoor heeft het ministerie zelfs aanpassingen laten doorvoeren in de adviezen van het OMT — let wel, de OMT-adviezen waarvan hier in al die debatten altijd is gezegd dat ze onafhankelijk tot stand komen. Het blijkt dat het ministerie regelmatig met de rode pen door de OMTadviezen is gegaan. Nieuwsuur heeft de Wob-stukken opgevraagd. Die gaan nu alleen nog over de eerste maanden van de crisis, en daaruit blijkt al dat er veel aanpassingen zijn, maar dat die in het gros van de gevallen geheim worden gehouden door het ministerie.

Maar niet allemaal zijn ze geheim. Want juist als het gaat over de beschermingsmiddelen in de ouderenzorg past het ministerie het OMT-advies op een cruciaal punt aan. Er moet, zo vindt het ministerie, explicieter in komen te staan dat mondkmaskers niet preventief ingezet mogen worden. Een ambtenaar schrijft, zo citeer ik: "Met die tekst gaan we verpleeghuizen niet weerhouden hun voorraad breed in te zetten." Het ministerie voegt een eigen suggestie toe: "Het uit voorzorg gebruiken van PBM bij patiënten die geen (verdenking op) COVID-19 hebben is niet nodig en gelet op de aanhoudende schaarste aan bpm ook niet gewenst." Deze zin wordt uiteindelijk heel belangrijk. Er zal nog maanden, ook door de minister, naar verwezen worden, iedere keer als zorgverleners, vakbonden, maar ook de SP, meerdere malen

vragen om meer preventieve inzet van beschermingsmiddelen. Dat hoeft niet, zegt de minister dan, want ook het OMT zegt dat het niet nodig is.

Maar het wordt nog gekker, want op verzoek van het ministerie zelf wordt deze zin niet alleen toegevoegd aan het OMT-advies, maar uiteindelijk ook aan de richtlijnen van het RIVM. Dat gebeurt dus niet omdat het RIVM dat op dat moment voorstelt, maar op nadrukkelijk aandringen van het ministerie. Het zou enorm helpen, zo schrijft het ministerie, als dat in de richtlijn komt te staan. Ik quote uit de mails: "Ik vrees anders dat er een run op pbm gaat ontstaan als steeds meer organisaties wel voor preventie kiezen." Het ministerie vreesde dus dat organisaties voor preventie zouden kiezen, zoals bijvoorbeeld 5.1.2e van Buurtzorg deed.

Voorzitter. De minister stelt in zijn brief dat er nooit wijzigingen zijn doorgevoerd, maar dat er hooguit tekstuele suggesties zijn gedaan voor de duidelijkheid. Ik vind dat hij er op die manier een politiek spelletje van maakt. Nee, het ministerie schreef het OMT-advies niet zelf, maar bij cruciale onderwerpen is wel om aanpassing verzocht. Daar kwamen we trouwens niet achter omdat het ministerie de stukken altijd openbaar maakt, maar omdat het per ongeluk de zwarte stift verkeerd gebruikte. De ene keer lakken ze iets wel weg en de andere keer niet. Daardoor lees je dat het ministerie erop aandringt dat chauffeurs van busjes die kwetsbare mensen naar de

dagbesteding moeten brengen geen medisch mondkapje zouden moeten dragen, zoals het OMT wel heeft geadviseerd. Hoezo gaat dit nog over verduidelijkende vragen, zou ik de minister willen vragen. Hoe zijn dit soort instructies aan het OMT nog te zien als verduidelijkende vragen?

In bijna ieder debat is door het kabinet verwezen naar de onafhankelijke wetenschappelijke adviezen van het OMT. Ook de SP heeft maatregelen gesteund, echt niet altijd uit enthousiasme, die onderbouwd werden vanuit het advies van de wetenschap, het OMT, het RIVM. Wij gingen er daarbij altijd van uit dat daar geen politiek sausje vanuit de minister overheen was gegaan. Dat raakt het vertrouwen dat wij kunnen hebben in deze minister en zijn voorganger om de Kamer objectief te laten informeren door de wetenschap. Dat wil ik benadrukken, voorzitter.

Waarom heeft hij zich überhaupt tot op detailniveau met de OMT-adviezen bemoeid? Hoe kunnen de Tweede Kamer en de bevolking er nog op rekenen dat in de adviezen van dit moment, maar ook in de afgelopen adviezen die naar de Kamer zijn gestuurd, geen aanpassingen zijn gedaan die de besluitvorming hier grandioos hebben kunnen beïnvloeden? Ik heb die wetenschap nu niet. Ik heb dat vertrouwen nu ook niet. Ik hoop dat de minister dat kan herstellen.

Ik kaart dat hier aan, juist omdat ik daar piswoest over ben — ik hoop dat dat inmiddels duidelijk is. Twee jaar lang hebben wij hier van de minister moeten horen: deze maatregelen moeten wij nu doen, want het OMT adviseert dat. We hebben het over de avondklok gehad, we hebben het over de toegangsbewijzen gehad. Op welke momenten is de minister met die stift door het OMT-advies gegaan en heeft hij er dingen bij geschreven waardoor wij op het verkeerde been zijn gezet? Daar gaat het mij om. Dus u moet de bal niet bij mij leggen, u moet de bal bij het kabinet leggen.

Wij hebben hier in deze zaal altijd gehoord: "Het gaat niet over schaarste. Het gaat niet over tekorten. Het zijn professionele richtlijnen. Daar gaat het om. We staan niet onder druk door schaarste. Het zijn professionele richtlijnen." Nu weten we dat er vanuit het ministerie rechtstreeks geduwd is op het OMT om in de verpleeghuizen minder preventieve middelen in te zetten.

Toen is de presentatie geweest van Buurman. Die heeft gezegd dat het goed zou zijn om daar ergens tussenin te gaan zitten: niet overal preventief, maar ook niet, wat de richtlijn was, alleen maar bij de handelingen als je heel dichtbij komt. Ze hebben dat besproken en in dat OMT-overleg is, zoals blijkt uit de notulen die zijn ingezien, echt een andere conclusie getrokken dan in het OMT-advies terecht is gekomen. De minister heeft dat anders ingestoken bij het OMT dan wat de conclusie was in het overleg dat daar heeft plaatsgevonden.

Dan ben je dus wel degelijk inhoudelijk aan het sturen en niet meer bezig met vragen stellen. Ik wil de minister vragen of hij dat onderscheid wil maken, dat het echt anders is dat je een vraag stelt ter verduidelijking. Dat kan trouwens ook gewoon in het openbaar, lijkt mij. Dat hoeft allemaal niet achter de schermen te gebeuren. Je stelt een vraag of je bent inhoudelijk aan het sturen. Ik vind dat de minister moet erkennen dat daar inhoudelijk gestuurd is en dat dat ongewenst is en blijft.

Precies op dit punt: vanochtend heeft een Kamermeerderheid zich al uitgesproken voor het verzoek dat ik samen met mevrouw Agema heb gedaan over het openbaar maken van de stukken die ook via de Wob bij Nieuwsuur zijn beland. Als je die stukken bekijkt, is een groot deel weggelakt. Als je goed leest, blijkt dat niet altijd dezelfde stukken zijn weggelakt. Als je dan kijkt naar wat er is weggelakt, blijkt dat heel vaak onnodig te zijn. De minister zei net "volledige transparantie". Een Kamermeerderheid heeft zich vanochtend uitgesproken voor het naar de Kamer laten sturen van alle mails en verzoeken tot aanpassing van de OMT-adviezen sinds het begin van deze crisis. Ik wil de minister vragen of hij dat in volledige transparantie, de woorden die hij net zelf uitsprak, gaat doen en wanneer we die stukken dan kunnen krijgen. Daarbij merk ik op dat dit voor ons een heel belangrijk punt is, precies omdat dit over het vertrouwen gaat. Wij moeten erop kunnen vertrouwen dat de OMT-stukken die wij in het verleden hebben gehad, daadwerkelijk een weergave waren van de

wetenschappelijke discussie die daar heeft plaatsgevonden. We moeten ook zeker kunnen weten dat bijvoorbeeld het OMT-advies dat wij afgelopen maandag hebben gehad, 100% wetenschappelijk onderbouwd is en niet deels bewerkt door het ministerie. Gaat de minister die stukken zo snel mogelijk naar de Kamer sturen? En wil hij dan, in lijn met zijn opmerking over volledige transparantie, niet meer van die grote blokken zwart of wit weglakken?

Ik zeg tegen de minister: stuur geen protocol naar de Kamer. Ik hoef geen protocol. Ik wil de stukken hebben. Wat bij Nieuwsuur heeft gelegen, ging over de eerste maanden van de crisis en daarin is heel veel weggelakt. De minister zegt "ik sta voor volledige transparantie" en dan zeg ik: wees dan volledig transparant en geef de Kamer de mails die vanuit het ministerie naar het OMT zijn gegaan met daarin de verzoeken voor aanpassing van het OMT-advies, zodat wij kunnen zien wat in het OMT-advies daadwerkelijk is aangepast op verzoek van het ministerie.

Wij hebben een grondwettelijk recht op informatie. De minister moet ons die informatie geven. Als de minister onder dwang van de rechter of onder dwang van de Wob-stukken aan de media moet sturen en dat ook doet, kan hij diezelfde stukken ook naar de Tweede Kamer sturen. En dan kan hij ook, conform zijn eigen toezegging voor volledige transparantie, minder weglakken in die stukken, zodat wij ook de volledige

transparantie krijgen die de minister zelf zegt te willen. Ik zie het punt niet. Het gaat mij niet om de stukken die al bij Nieuwsuur en bij andere media hebben gelegen. Het gaat mij nu verder om de mails die vanuit het ministerie naar het OMT en het RIVM zijn gegaan en om de verzoeken tot aanpassing die zijn gedaan, zodat wij kunnen zien of die aanpassingen zijn doorgevoerd. Dat is alles. Volgens mij hebben wij een grondwettelijk recht op informatie. Een Kamermeerderheid heeft zich daar vanochtend al over uitgesproken. Ik hoor graag nu van de minister dat wij die informatie zo snel mogelijk gaan krijgen.

Het tweede punt gaat over het verzoek dat vanochtend vanuit de commissie al is gedaan aan de minister en ook de vraag die ik hem heb gesteld over de OMT-adviezen en in hoeverre die wel of niet zijn beïnvloed vanuit het ministerie. De minister heeft toegezegd "wij gaan de conceptadviezen naar de Kamer sturen", maar dat was mijn vraag niet en het is wat de SP betreft ook niet voldoende. Wij willen die stukken graag zien, maar wij willen ook de mails hebben die vanuit het ministerie naar het OMT en het RIVM zijn gegaan, zodat wij precies kunnen zien welke verzoeken er vanuit het ministerie aan het OMT zijn gedaan. Ik wil die toezegging vandaag nog van de minister hebben. Het is ook niet een soort keuze, of zo. Het verzoek om die informatie heeft de Kamer al gedaan, in meerderheid. Ik benadruk dat hier nog eens een keer: het is meer dan conceptadviezen. Het gaat om de mails die daarbij

horen. Ik ga ervan uit dat de minister zich daar ook aan gaat houden.

De heer Kuzu (DENK)

Waar moet ik beginnen, vraag ik mij af. Laat ik dan positief beginnen. Ik ben het met mevrouw Paulusma eens dat we geen overhaaste beslissingen moeten nemen, dat we niet overhaast moeten reageren en dat er geen sprake moet zijn van paniekvoetbal. Maar we zijn al twee jaar lang in de ban van de coronacrisis. We zien dat er steeds meer informatie naar buiten komt waarbij de onafhankelijkheid van het OMT in het geding is. Daarbij zien we ook dat er echt vernietigende conclusies worden getrokken, waar de vorige bewindspersoon in ieder geval van zegt: ik ben het niet eens met de conclusies en de aanbevelingen. Als u dan als woordvoerder van D66 hier aangeeft dat we nog langer de tijd nodig hebben om dat te laten bezinken, dan doet dat geen recht aan hetgeen zij nu eigenlijk zegt. Dan doet dat geen recht aan de nabestaanden van de mensen die gevallen zijn vanwege corona. Dan doet dat geen recht aan de ondernemer die failliet is gegaan vanwege de coronamaatregelen. Dan doet dat geen recht aan de jongeren die met depressies thuiszitten. Dan doet dat geen recht aan twee jaar lang vrijheidsbeperkende maatregelen, waardoor de hele samenleving is ontwricht. Ik zou dus graag van de woordvoerder van D66 willen horen: wat vindt zij van de berichtgeving van vandaag, van het rapport van de OVV? Wat vindt u ervan dat het land op onderdelen keihard is besodemieterd en bedonderd door het ministerie van VWS, onder de verantwoordelijkheid van de vorige minister?

Het land is wel degelijk bedonderd en beduveld. Dat zien we ook uit de openbaarmaking van de Wob-stukken, waar wij acht maanden lang op hebben moeten wachten. Waarbij het ministerie eerst nog een rechtszaak heeft gevoerd tegen degene die informatie heeft opgevraagd op basis van de Wob. Eerst probeerde men dat tegen te houden. Acht maanden later liggen die stukken er, en zien we in die stukken dat het ministerie gewoon stukken tekst heeft toegevoegd aan de OMT-adviezen. We zien dat er in die stukken wordt gezegd: wanneer het gaat om de proportionaliteit van de Tijdelijke wet maatregelen Covid-19, dan vermelden we bepaalde informatie niet. Er wordt gezegd in de stukken: wanneer we de mensen een worst voorhouden, zodat ze deze maatregelen nu slikken, dan hoeft dat in de toekomst minder en wordt daardoor het draagvlak vergroot. Daardoor is Nederland wel degelijk beduveld en besodemieterd, voorzitter, zo zeg ik via u richting de woordvoerder van D66, mevrouw Paulusma. En ik zou graag haar oordeel op dat punt willen hebben.

Voorzitter. Twee jaar lang werd in deze Kamer beweerd dat het OMT onafhankelijk te werk ging. Adviezen werden klakkeloos overgenomen, zonder enige kritiek. De doemscenario's en de modellen, waar bijvoorbeeld de avondklok en de lockdowns op waren gebaseerd, konden rekenen op heel veel kritiek: hier in de Kamer, maar ook in de samenleving. Zelfs de fractie van DENK kon zich niet voorstellen dat het OMT zich ervoor zou

lenen om te fungeren als een soort verlengde communicatiemedewerker van het departement. Hele passages werden door het departement toegevoegd aan OMT-adviezen, inclusief spellingsfouten.

Ik vind dat de minister zich hier toch echt te makkelijk vanaf maakt. Ik hoor hem zeggen dat het OMT totaal onafhankelijk is, dat de correspondentie tussen het departement en het OMT puur en alleen maar gaat om verhelderingen en verduidelijkingen. Ik vraag de minister te bevestigen of dat klopt.

Daar gaat het nu precies om: voor zover wij daar op dit moment zicht op hebben. De informatievraag die wordt gedaan door de collega van de SP, is dan wel heel relevant. Wat is dan het bezwaar om de conceptadviezen van het OMT te delen, zodat we vanuit onze controlerende rol kunnen nagaan of het daadwerkelijk gaat om verduidelijkingen en verhelderingen? Dat kan de minister toch ook gewoon toezeggen op basis van het informatieverzoek en het grondwettelijke recht dat wij hebben om onze taak uit te kunnen voeren?

De heer Omtzigt

Voorzitter. Ik ben me rot geschrokken van de Wob-verzoeken. Ik verwijs naar de vragen van de voorgaande collega's. Ik heb nog twee ultieme vragen. Eén. Naar aanleiding van de mond-neusmaskers: zijn er memo's over staatsaansprakelijkheid en is daarover nagedacht nu de bescherming pertinent niet beschikbaar is gesteld aan mensen in de zorg, waar mensen overleden zijn en waar mensen long covid opgelopen hebben? Twee. Het is nu echt duidelijk dat onderzoeken in Nederland, evenals adviescommissies, onafhankelijk moeten zijn. Ik heb hier eerder een motie ingediend waarin werd verzocht de WRR en de KNAW om advies te vragen over hoe je zorgt voor onafhankelijk onderzoek en onafhankelijk advies. Omdat dat er niet was, hebben we verkeerde besluiten genomen. De regering heeft zichzelf beetgenomen door die onafhankelijkheid niet te borgen. Het hele rapport van de OVV staat vol met het woord "rolvermenging". Is zij bereid om alsnog om dat advies van de WRR te vragen?

Met onafhankelijk onderzoek bedoel ik het volgende. Als je echt onafhankelijk advies krijgt — wij hoopten dat het OMT onafhankelijk was — dan krijg je af en toe een nare boodschap. Maar het is fijner om het nare nieuws te nemen en het dan op

te lossen, dan om het weg te masseren door constant met elkaar te overleggen.

De heer **Omtzigt** (Lid Omtzigt):

Voorzitter. Het is belangrijk om de vragen van de heer Hijink te herhalen. We willen het complete beeld hebben van wat er met het OMT is gebeurd; ook om er lering uit te trekken. Het lijkt me verstandig om daar een apart debat over te voeren en het niet als afgedaan te beschouwen.

Reactie minister in debat 16 februari op inbreng Kamerleden Agema, Hijink, Kuzu en Omtzigt

Een algemene reactie op alle inbrengen van deze vier Kamerleden zoals opgenomen in de algemene spreeklijn voor dit debat.

Ten aanzien van mevrouw Agema:

Minister Kuipers: Dank voor deze waarschuwing. Ik wil absoluut niet de bagger overnemen waar mevrouw Agema het over heeft. Ik geef slechts aan dat ik mij even verplaats in de situatie van toen. Ik doe dat even vanuit mijn persoonlijke belevingswereld van toen. Ik deel daarmee dus ook de onzekerheden die we hadden. Dat is precies wat u nu in deze discussie terug ziet komen.

Minister Kuipers: Het OMT is onafhankelijk. Leden hebben op persoonlijke titel zitting in het OMT vanwege hun expertise. Ik ga niet over de samenstelling van het OMT en ik krijg de notulen niet. Ik krijg wel een mondelinge terugkoppeling van de voorzitter. Als het hele advies op papier is gezet, kreeg VWS in de afgelopen periode een concept van dat advies. Daar konden dan nog verhelderende vragen over gesteld worden, zoals we net bespraken. Dat is de setting zoals die tot nu toe was en zoals die ook buitengewoon toepassend was voor de vertaalslag naar de praktijk.

Ten aanzien van de heer Hijink

Minister Kuipers: Vragen aan het OMT ter verheldering kunnen komen met een vraagteken, maar ze kunnen ook komen als: "Is deze tekst dat wat u daadwerkelijk bedoelt? Is dit een weergave van wat u daadwerkelijk bedoelt?" Je hebt dan een tekst en je hebt een vraagteken. Aanvullend is de suggestie dat daarmee de conclusie van het OMT veranderd wordt. Die conclusie deel ik nu helemaal niet.

Minister Kuipers: Als uw Kamer daaraan hecht, ben ik bereid om de werkwijze en de gegevensuitwisseling voor corona tussen het OMT en VWS vast te leggen in een protocol. En ben ik bereid om dat met u te delen, om te beginnen. Ik wil ook nagaan welke stukken precies gewisseld zijn tussen VWS en OMT.

Minister Kuipers: Ik wil echt even eerst naar het totaal kijken. Als we alleen al kijken naar de stukken die nu via de Wob-procedure bij het ministerie zijn opgevraagd, gaat het over honderdduizenden documenten. Het ministerie — ik merk dat nu in de eerste maand dat ik daar zit — is zo ontzettend druk bezig met covid alleen, terwijl er ook zo veel andere vragen liggen. Ik wil uw Kamer heel goed bedienen, maar we moeten ook de werkwijze voor het departement hanteerbaar houden.

Minister Kuipers: Zoals aangegeven, om te beginnen blijft het bij de vraag of er inhoudelijk gestuurd is op. Zoals ik heb

gezegd, hebben we daar tot nu toe geen aanwijzing voor. Er is niet inhoudelijk gestuurd.

Minister Kuipers: de heer Hijink wijst op het verzoek van de Kamer om de correspondentie met het OMT toe te sturen, naast de conceptadviezen. Ik zal dat van harte doen toekomen. Dat doe ik tezamen met de OMT-adviezen. Dat kan in maart.

Ten aanzien van de heer Kuzu

Minister Kuipers: Er is geen enkel probleem met het delen van conceptadviezen. Ik geef alleen aan dat u zich moet realiseren dat conceptadviezen vertaald moesten worden naar de praktijk en dat dat bij gelegenheid vroeg om een verhelderende vraag. Ik heb aangegeven wat dat betekende in mijn vorige rol.

Ten aanzien van de heer Omtzigt

Minister Kuipers: De heer Omtzigt vroeg naar aanleiding van mond-neusmaskers of er memo's zijn over staatsaansprakelijkheid en of erover nagedacht is, nu de bescherming pertinent niet beschikbaar is gesteld aan mensen in de zorg, waar mensen zijn overleden en long covid hebben opgelopen. Mij zijn geen memo's of adviezen over dit onderwerp bekend.

Relevante passages uit stenogram 16 februari over [REDACTED] 5.1.2e

Laat mij allereerst reageren op de aantijgingen aan het adres van [REDACTED] 5.1.2e, [REDACTED] 5.1.2e is een wetenschapper van stature. Hij heeft, net als veel anderen in de afgelopen twee jaar, plotseling een rol gezien die hij op zich moest nemen. Deze rol was een enorme belasting voor hem en had ook direct grote impact, ook op zijn persoonlijke omgeving. Ik heb, met u, filmpjes gezien over [REDACTED] 5.1.2e op een fiets, wat er dan vervolgens tegen hem werd gezegd en wat dit voor hemzelf betekende.

Als eerste wil ik [REDACTED] 5.1.2e hier echt even bedanken en prijzen voor alles wat hij in de afgelopen jaren heeft gedaan. Ik heb dat op vele manieren gezien: nu in de afgelopen maand in mijn rol, maar eerder ook in een andere rol, bijvoorbeeld op het moment dat ik aansloot bij een Catshuisoverleg. Hij heeft dat op een buitengewoon prudente, zorgvuldige manier gedaan, waarbij hij uitleg gaf over de situatie, maar soms bijvoorbeeld ook een waarschuwing gaf ten aanzien van de epidemiologische situatie. Die rol moet hij nemen en die heeft hij wat mij betreft bij uitstek genomen.

Het RIVM is inderdaad een agentschap. Het is een kennisinstituut. Het RIVM kan als kennisinstituut en adviseur een onafhankelijke rol spelen. [REDACTED] 5.1.2e
[REDACTED] 5.1.2e van

het OMT. Dat is belangrijk. [redacted] 5.1.2e dus [redacted] 5.1.2e legt verantwoording af aan de dg van het RIVM. Daarmee is er geen rechtstreekse bemoeienis vanuit het ministerie.

Ik ben echt even stil. Er wordt nog een keer tegen iemand, die zich de afgelopen twee jaar naar eer en geweten heeft ingespannen, gezegd dat hij keihard gelogen heeft. Ik denk dat we ons ervoor moeten schamen dat we dat over [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e zeggen. Daar moeten we ons echt ontzettend voor schamen. Als u enige boosheid in mijn stem hoort, dan hoort u dat terecht. U moet zich schamen voor dit soort uitspraken! Echt waar. Ik mag hopen dat dit ook op YouTube komt, want dat is wat u hiermee moet doen. U moet zich er echt voor schamen! [redacted] 5.1.2e zet zich keihard in en dat doet hij naar eer en geweten. Dus een keiharde leugenaar? Nee!

Bijlagen

- I. Stenogram plenair debat 16 februari 2022: relevante passages gemarkeerd
- II. Stenogram Regeling van werkzaamheden 16 februari 2022
- III. Technische briefing 16 februari 2022: relevante passages gemarkeerd
- IV. Brief mei 2022: vragen lid Omtzigt over de geluidsopnames van OMT-vergaderingen
- V. Brief april 2022: tekstsuggesties en verduidelijkende vragen OMT-adviezen
- VI. Brief april 2022: vragen lid Omtzigt over Long Covid, OMT-advies medische mondneusmaskers en begeleidingscommissie digitale ondersteuning
- VII. Brief februari 2022: vragen van Houwelingen over OMT en verhouding tot het RIVM
- VIII. Brief september 2020: reactie op bericht mondkapjesrichtlijn RIVM voor ouderenzorg